

Onder invloed van de economie neemt de urbanisatie wereldwijd toe en veranderen steden in metropoolregio's.

Die ontwikkeling gaat ook ons land niet voorbij.

Waar liggen de uitdagingen bij deze toenemende verstedelijking?

Hoogleraar Zef Hemel

over de toekomst van de stad.

‘Te lang een utopie voorgespiegeld’

‘We staan allemaal met onze rug naar de toekomst; visie is als een olifant die in de weg staat. Het gaat erom dat je trends begrijpt en daar zo goed mogelijk op inspeelt. Samen een juist beeld ontwikkelen van de stad in 2050, niet alleen gezien vanuit het oogpunt van wonen, maar ook vanuit mobiliteit en economie. Ik ben ontevreden over hoe we dat in Nederland doen.

Onze steden zijn veel te klein; voor een Amsterdam met twee miljoen inwoners schrikken we al terug. Verder gokken we nog steeds op de auto en investeren daarom niet in goed ondergronds openbaar vervoer. Grote en diverse steden zijn aan de winnende hand. Ook in de continentale context ontstaat een hele nieuwe hiërarchie in steden. De verklaring ligt in de economie die steeds sneller verandert. Dat vergroot de onzekerheid in de economie waardoor transactiekosten te hoog worden. Het kan niet meer op de oude manier; we moeten dichter op elkaar wonen en werken, elkaar veel zien en ontmoeten. Niet alleen digitaal, maar juist in de fysieke wereld. Daarom kruipt iedereen naar elkaar toe, ontstaan er campussen, coalities en kantoortuinen en worden er steeds meer congressen georganiseerd. Informele plekken voor lijfelijke ontmoetingen.

Zef Hemel

hoogleraar grootstedelijke vraagstukken aan de UvA

Verkeerde woningen

Het draait in de economie om vertrouwen. Dat bouw je vooral op tijdens persoonlijke ontmoetingen. Fysieke aanwezigheid is echt belangrijk. Voor grote bedrijven reden toch maar te kiezen voor een hoofdkantoor in de stad. Je ervaart het als je in Enschede bent: het gevoel steeds meer te missen. Nederland heeft lang geprobeerd dit zoveel mogelijk met ict op te lossen, maar daar red je het niet mee. Het is te technisch, zo zijn wij mensen niet.

De Koreanen en Japanners zijn ons twintig jaar vooruit. Jongeren trekken daar massaal naar de grote stad en laten zich niet weerhouden door stijgende woningprijzen. Zij passen hun leefstijl aan, doen alles buitenshuis en laten de maaltijden verzorgen. Het naoorlogse gezinsleven dat Nederland zo koestert is daar allang verdwenen. Suburbane wijken aan de buitenranden van Japanse steden staan leeg en worden gesloopt, want iedereen trekt naar de stad. Dat staat ons ook te wachten. Wij hebben jarenlang de verkeerde woningen gebouwd. Grote grondgebonden woningen zijn te duur en worden gesplitst of gesloopt. Eenpersoonshuishoudens met veel minder vierkante meters woonruimte per persoon worden dominant.

Trends

Rotterdam heeft de knop al omgezet. Die investeert niet meer in suburbaan bouwen, maar kiest voor binnenstedelijke hoogbouw. Sindsdien groeit de stad weer. Er schuilt wel een gevaar in: rijkdom in de grote woontorens, armoede aan de randen van de stad. Dat is een ongemakkelijke combinatie die je ook in Japanse steden ziet. Ook het eenzaamheidsvraagstuk is enorm. Daar moet een oplossing voor komen.

Het gaat er niet om of je die stad van de toekomst een aantrekkelijk perspectief vindt. Hier gaan we naartoe, zó ontwikkelt de wereld zich. We hebben onszelf te lang een utopie voorgespiegeld. Allerlei marktpartijen doen daar graag aan mee en bedienen de consumenten op hun wenken. Met het risico onvoorbereid te zijn op de toekomst. Wij leven graag het ideale leven, maar de werkelijkheid is lang niet altijd prettig. Mensen trekken als gezin tijdelijk de stad uit, maar na een paar jaren gaan ze scheiden en keren als twee eenpersoonshuishoudens terug naar de stad. Ik schets slechts trends van wat er gebeurt.

Werk is cruciaal in de stad van de toekomst. Buiten de stad treffen we vooral robots aan, dat zie je nu al in alle grote distributiecentra. De stad zelf heeft alles te bieden: een hoog voorzieningsniveau, goed ondergronds openbaar vervoer, natuur. Ik zou er best willen wonen, mits de rijken zich geen mooi leventje veroorloven zonder boodschap te hebben aan de armen. Met ongelijkheid is niemand gebaat; wonen in de stad moet voor iedereen betaalbaar en leefbaar zijn.’

